

Academic Focus

มีนาคม 2560

สารบัญ

บทนำ	1
ขายตรงและตลาดแบบตรงคืออะไร	4
ความแตกต่างระหว่างธุรกิจขายตรง กับธุรกิจขายตรงแอบแฝงแชร์ลูกโซ่	5
กฎหมายควบคุมธุรกิจขายตรงและตลาด แบบตรง	6
ร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาด แบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. : การแก้ไข เพื่อความคุ้มครองที่ดีขึ้น	8
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	17
บรรณานุกรม	19

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<http://www.parliament.go.th/library>

การแก้ไขกฎหมายขายตรงและตลาดแบบตรง เพื่อความคุ้มครองผู้บริโภคที่ดีขึ้น

บทนำ

ปัจจุบันการทำธุรกิจมีการแข่งขันกันสูง
วิธีการทำการตลาดที่ใช้การเข้าถึงตัวผู้บริโภคให้
ได้มากที่สุดและตรงตัวที่สุดมักถูกเลือกที่จะนำมาใช้
โดยเฉพาะในยุคที่มีการใช้สื่อสารสนเทศกัน
อย่างกว้างขวาง เครื่องมือเหล่านี้มักถูกนำมาใช้เพื่อ
ส่งเสริมในการทำธุรกิจมากขึ้น “ธุรกิจขายตรง”
ก็เป็นหนึ่งในวิธีการหรือกลยุทธ์ของการทำธุรกิจที่มี
การนำมาใช้ในตลาดที่มีการแข่งขันกันสูง เนื่องจาก
การทำธุรกิจขายตรงสามารถนำเสนอการขายสินค้าที่
เข้าถึงตัวผู้บริโภคได้โดยตรงผ่านตัวแทนการขายหรือ
ที่เรียกว่าผู้จำหน่ายอิสระ ซึ่งการขายในลักษณะนี้
ในประเทศไทยนำการขายชนิดเจาะกลุ่มลูกค้าแบบ
ตัวต่อตัวมาสร้างระบบเครือข่ายให้เป็นการตลาดที่
เรียกว่า “ขายตรง” ซึ่งก่อนปี 2545 ในประเทศไทย
ยังไม่มีกฎหมายออกมาควบคุมในเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ
ทำให้เกิดปัญหาจากการขายตรงมากมาย เนื่องจาก
ความไม่รับผิดชอบของเจ้าของธุรกิจ และนอกจาก
วิธีการขายตรงแบบเคาะประตูบ้านแล้ว ยังมีวิธีการ
ขายสินค้าโดยการใช้อีเมลเพื่อเสนอขายสินค้าแก่
ผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์
โดยมีเป้าหมายให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูล และเชื่อว่า
สินค้าดีตามที่โฆษณา แล้วตัดสินใจซื้อสินค้านั้น
การขายแบบนี้ตามกฎหมายเรียกว่า “ตลาดแบบตรง”
ซึ่งก่อนที่จะมีกฎหมายควบคุม เจ้าของสินค้าบางราย
โฆษณาสินค้าไม่ตรงกับคำกล่าวอ้างตามที่ได้โฆษณาไว้
ทำให้ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าไปไม่ได้รับความเป็นธรรม

ในมุมมองของนักการตลาดหรือผู้ที่อยู่ในธุรกิจนี้มักจะบอกว่าธุรกิจขายตรงเป็นรูปแบบการทำธุรกิจที่น่าสนใจ มีลูกเล่นมากมาย หากมีการนำไปปรับใช้เข้ากับกลยุทธ์ทางการตลาดอื่น ๆ ก็จะส่งเสริมการดำเนินธุรกิจให้เติบโตได้อย่างรวดเร็วและสามารถสร้างรายได้ตอบแทนให้กับผู้ที่เข้าร่วมธุรกิจด้วยได้จริง แต่ในสังคมไทยส่วนใหญ่ยังคงมีความหวาดระแวงและไม่เชื่อใจกับธุรกิจประเภทนี้มากนัก โดยมีความเชื่อว่าธุรกิจขายตรงเป็นธุรกิจสีเทาหรือเป็นธุรกิจที่ไม่ถูกกฎหมาย หรือในบางกลุ่มมักจะเรียกเหมารวมว่าเป็นธุรกิจแชร์ลูกโซ่ ในเบื้องต้นสามารถกล่าวได้ว่า ธุรกิจขายตรงเป็นธุรกิจที่ถูกกฎหมาย แต่ก็มีผู้ประกอบการบางรายที่นำแผนการตลาดแบบขายตรงไปใช้หลอกลวงหรือทำให้กลายเป็นธุรกิจที่ผิดกฎหมายซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายกับประชาชนจนกลายเป็นข่าวอยู่บ่อย ๆ นี่จึงเป็นที่มาของการออกกฎหมายขึ้นมากำกับดูแลและควบคุมผู้ประกอบการไม่ให้มีการนำแผนการตลาดแบบขายตรงไปใช้อย่างไม่ถูกต้อง (ณัฐวรรณ สุขวงศ์ตระกูล, 2555)

ความพยายามของภาครัฐในการที่จะออกกฎหมายมาควบคุมการทำตลาดที่มีลักษณะของการขายตรงและตลาดแบบตรงจึงมีขึ้นด้วยการตราพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 มาบังคับใช้ ด้วยเหตุผลของการประกาศใช้กฎหมายว่า “การประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้าหรือบริการในปัจจุบันได้ใช้วิธีการทำตลาดในลักษณะที่เข้าถึงผู้บริโภค โดยการเสนอขายสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภคโดยตรง ที่อยู่อาศัย หรือสถานที่ทำงานของผู้บริโภคหรือของบุคคลอื่น หรือสถานที่อื่นที่ไม่ใช่สถานที่ประกอบการค้าเป็นปกติธุระ โดยการอธิบายหรือการสาธิตสินค้าผ่านผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรง การเสนอขายสินค้าหรือบริการในลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคอยู่ในสภาวะการณ์ที่ไม่อาจตัดสินใจตกลงซื้อสินค้าหรือรับบริการได้อย่างอิสระและรอบคอบ นอกจากนี้ ยังมีการประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้าหรือบริการในลักษณะของการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการโดยตรงต่อผู้บริโภค เช่น โดยอาศัยสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมุ่งหวังให้ผู้บริโภคซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทางแสดงเจตนาตอบกลับเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการดังกล่าว นั้น ซึ่งในกรณีนี้ สินค้าหรือบริการดังกล่าวอาจไม่ตรงกับคำกล่าวอ้างตามที่ได้โฆษณาไว้ อีกทั้งการทำตลาดขายตรงและตลาดแบบตรงในปัจจุบันได้มีการใช้วิธีการชักชวนและจัดให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในธุรกิจดังกล่าว โดยตกลงจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่ายดังกล่าว ซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น อันมีลักษณะเป็นการหลอกลวงประชาชน การทำตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการขายแบบเชิงรุกดังกล่าว ทำให้ประชาชนโดยทั่วไปในฐานะผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สงบสุขในสังคม ประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคได้อย่างเพียงพอ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2545)

พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ได้มีการแก้ไขมาแล้วหนึ่งครั้งในปี 2550 ในส่วนของมาตรา 5 ที่มีการกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ แต่มิได้บัญญัติไว้เป็นความผิดและไม่มีบทกำหนดโทษสำหรับผู้ขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ จึงมีการแก้ไขโดยการกำหนดความผิดและบทกำหนดโทษไว้สำหรับกรณีดังกล่าว เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และในปี 2555 ได้มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ 12/2555 ลงวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2555 วินิจฉัยว่า “พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 มาตรา 54 เฉพาะในส่วนที่สันนิษฐานให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษทางอาญาร่วมกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลโดยไม่ปรากฏว่ามีการกระทำหรือเจตนาประการใดอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 39 วรรคสอง เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6”

ทั้งนี้ เนื่องจากมาตรา 54 เดิมนั้นบัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่ผู้กระทำความผิด ซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น” ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยโดยให้เหตุผลสรุปความได้ว่า มาตรา 54 เป็นข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่มีผลเป็นการสันนิษฐานความผิดของจำเลย โดยโจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงการกระทำหรือเจตนาอย่างใดอย่างหนึ่งของจำเลยก่อน เป็นการนำการกระทำความผิดของบุคคลอื่นมาเป็นเงื่อนไขของการสันนิษฐานให้จำเลยมีความผิดและต้องรับโทษทางอาญา โดยโจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ถึงการกระทำหรือเจตนาของกรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นว่ามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลอย่างไร กรณีจึงเป็นการสันนิษฐานไว้ตั้งแต่แรกแล้วว่า กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นได้กระทำความผิดด้วย อันมีผลเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ไปยังกรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ และบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นทั้งหมดทุกคน บทบัญญัติมาตราดังกล่าวจึงเป็นการสันนิษฐานความผิดของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาโดยอาศัยสถานะของบุคคลเป็นเงื่อนไขมิใช่การสันนิษฐานข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบความผิดเพียงบางข้อหลังจากที่โจทก์ได้พิสูจน์ให้เห็นถึงการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความผิด ที่จำเลยถูกกล่าวหา และยังขัดกับหลักนิติธรรมข้อที่ว่าโจทก์ในคดีอาญาต้องมีภาระการพิสูจน์ ถึงการกระทำความผิดของจำเลยให้ครบองค์ประกอบของความผิด (ราชกิจจานุเบกษา, 2555)

ทั้งนี้ ล่าสุดในปี 2559 ได้มีการเสนอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคให้ต้องตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในการซื้อขายสินค้าหรือบริการ รวมทั้งเป็นหลักประกันแก่ผู้บริโภคว่าจะได้รับความคุ้มครองหากได้รับความเสียหายอันเกิดจากการที่ผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ทั้งในเรื่องการกำหนดให้ผู้จดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงต้องเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดและกำหนดให้ผู้ประกอบการขายตรงและผู้ประกอบการตลาดแบบตรงต้องวางหลักประกันตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งต้องแจ้งให้นายทะเบียนทราบเมื่อมีการย้ายสำนักงาน ต้องส่งรายงานเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจต่อนายทะเบียน และให้มีหน้าที่จัดทำเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการ กำหนดหลักเกณฑ์การโอนกิจการและการเลิกประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง ตลอดจนกำหนดเหตุเพิกถอนทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงให้ชัดเจน รวมทั้งเสนอให้มีการปรับปรุงบทกำหนดโทษ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งร่างพระราชบัญญัติ

ขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ฉบับนี้ ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ลงมติเห็นชอบในหลักการ ในการประชุมครั้งที่ 64/2559 วันที่ 13 ตุลาคม 2559 และมีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญชั้นคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาในวาระที่สอง และในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 17/2560 วันที่ 16 มีนาคม 2560 ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วลงมติเห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่ได้ผ่านการพิจารณาจากที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติและรอการประกาศใช้เป็นกฎหมายฉบับนี้ ผู้บริโภคจะได้รับความคุ้มครองมากขึ้น ไม่ตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในการซื้อขายสินค้าหรือบริการ พร้อมทั้งมีหลักประกันแก่ผู้บริโภคในอันที่จะได้รับความคุ้มครองหากได้รับความเสียหายอันเกิดจากการที่ผู้ประกอบการธุรกิจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย แต่โดยพื้นฐานแล้ว ผู้บริโภคต้องมีความเข้าใจในระบบขายตรงและตลาดแบบตรง เข้าใจในแผนธุรกิจรวมถึงแผนการตลาด เข้าใจในกฎหมายขายตรงและตลาดแบบตรงเพื่อให้ทราบว่าการกำหนดบทบาทของเจ้าของธุรกิจขายตรงไว้อย่างไร และธุรกิจมีการดำเนินการตามกฎหมายและน่าเชื่อถือหรือไม่ สมาชิกต้องปฏิบัติอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อให้ทั้งผู้ทำธุรกิจและผู้บริโภคมีความชัดเจนในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และกฎหมายสามารถบังคับใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ขายตรงและตลาดแบบตรงคืออะไร

ธุรกิจขายตรงบางครั้งอาจเรียกในชื่อในแบบอื่น ๆ เช่น “ธุรกิจเครือข่าย (Network Marketing)” หรือ “ธุรกิจ MLM (Multi- Level Marketing)” แต่ไม่ว่าจะเรียกว่าอะไรก็ตาม โดยพื้นฐานของธุรกิจก็คือ การนำแผนการตลาดแบบขายตรงมาใช้ในการจำหน่ายสินค้าหรือบริการนั่นเอง ซึ่งในแผนการตลาดแบบขายตรงนี้ สามารถแยกย่อยได้อีกหลายแบบ เช่น แผนการตลาดแบบไบนารี (Binary) แผนการตลาดแบบแมทริกซ์ (Matrix) หรือแผนการตลาดแบบสเตียร์สตีป (Stair Steps) เป็นต้น (ณัฐวรรณ สุขวงศ์ตระกูล, 2555) แต่ถ้าจะจัดกลุ่มเพื่อแบ่งแยกให้เห็นความแตกต่างของระบบขายตรงที่ดำเนินการกันอยู่ สามารถพิจารณาได้จากการจัดรูปร่างขององค์กรและการจัดสรรผลประโยชน์ตอบแทน ที่แบ่งได้เป็น 2 ระบบ ดังนี้

1. ระบบขายตรงแบบขั้นเดียว (Single- Level Marketing : SLM)

ระบบขายตรงแบบนี้จะไม่มี ความซับซ้อน ดำเนินการในรูปแบบมีผู้จัดการประจำเขต (แต่ละบริษัทอาจมีชื่อเรียกไม่เหมือนกัน) เป็นพนักงานของบริษัททำหน้าที่ในการหาและดูแลตัวแทนขายหรือผู้ขายอิสระ ซึ่งมีได้โดยไม่จำกัดจำนวน โดยขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้จัดการนั้น ๆ เมื่อมีการสมัครเข้าเป็นตัวแทนขาย ตัวแทนขายจะเป็นผู้จำหน่ายสินค้าให้กับลูกค้าที่ทำได้ รายได้ที่ได้มาจะอยู่ในรูปของส่วนแบ่งทางการขายหรือส่วนลดพิเศษในการซื้อสินค้า ตัวแทนขายสามารถขายได้เท่าไรจะได้ผลตอบแทนในสัดส่วนนั้น และหากมีการทำยอดขายที่สูงขึ้นจะได้รับส่วนแบ่งเพิ่มขึ้นเป็นรางวัลตอบแทนความขยันและความสามารถ บางบริษัทอาจเพิ่มแรงจูงใจตัวแทนขายที่ทำยอดขายสูง ๆ ด้วยรางวัลพิเศษ ซึ่งมักจะเป็นการให้ไปเที่ยวต่างประเทศหรือตำแหน่งหน้าที่ที่ดีขึ้น ตัวแทนขายของระบบขายตรงขั้นเดียวนี้นี้จึงทำหน้าที่ขายอย่างเดียว และได้รับผลตอบแทนคนเดียว

2. ระบบขายตรงแบบหลายชั้น (Multi- Level Marketing : MLM)

ระบบขายตรงหลายชั้นเป็นระบบที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ลักษณะการขายแบบนี้ นักการขายจะเป็นนักการขายอิสระ ไม่ได้เป็นลูกจ้างของบริษัท มีหน้าที่ทั้งการขายและการหาสมาชิกเพิ่มเติม ในระบบหลายชั้นนี้ ทุกคนจะเป็นผู้ขายทั้งสายหรือจะใช้สินค้าเองก็ได้ รายได้ขั้นแรกที่เกิดขึ้นจะเกิดจากการซื้อสินค้าจากบริษัทแล้วขายออกไปให้กับลูกค้าหรือคนในสายซึ่งมีส่วนต่างระหว่างราคาปลีกกับราคาเต็มของตัวสินค้านั้น ๆ ซึ่งถือเป็นรายได้อย่างแรกที่ได้จากการขายปลีก และนอกจากรายได้ที่ได้จากการขายปลีกแล้ว จะมีการประมวลผลของยอดขายทั้งหมดของกลุ่มหรือสายในแต่ละสิ้นเดือน โดยผลตอบแทนจะจ่ายตรงมาที่ต้นสายและเฉลี่ยจ่ายไล่ลงไปเรื่อย ๆ หรือบริษัทอาจจะคำนวณวงเงินของนักขายแต่ละคนและจ่ายโดยตรงมาที่นักขายคนนั้น ๆ เลยก็ได้ รายได้แบบที่สองนี้จะเกิดจากยอดขายที่นักขายทั้งกลุ่มทำมาในระยะเวลา 1 เดือน และนำมาแบ่งเฉลี่ยตามกฎเกณฑ์ที่ว่าทำมากได้มากทำน้อยได้น้อยตามระดับของการทำงานของแต่ละคน

การขายในอีกประเภทหนึ่งที่เรียกว่า “ตลาดแบบตรง” (Direct Marketing) หมายถึง การทำตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการโดยตรงต่อผู้บริโภคซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทาง และมุ่งหวังให้ผู้บริโภคแต่ละรายตอบกลับเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงจึงเป็นวิธีการทางตลาดที่ใช้สื่อต่าง ๆ (Media) เป็นสื่อกลางให้ผู้บริโภคสนใจในตัวสินค้าหรือบริการ โดยไม่ใช่พนักงานขาย (Non-Personal Selling) เช่น การเสนอขายสินค้าทางสื่อโทรทัศน์ ทางไปรษณีย์ หรือการนำเสนอขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยเฉพาะการนำเสนอขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ตถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการตลาดแบบตรง และกำลังเป็นที่นิยมของผู้ประกอบการจำนวนมาก เนื่องจากเป็นช่องทางที่โฆษณาและจำหน่ายสินค้าที่มีต้นทุนต่ำ สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านช่องทางเครือข่ายสังคม (Social Network) ที่สามารถสร้างกระแสให้สินค้าเป็นที่รู้จักได้อย่างรวดเร็ว ต่างจากการนำเสนอขายสินค้าทางสื่อโทรทัศน์ที่แม้จะเข้าถึงผู้บริโภคได้มากเช่นเดียวกัน แต่มีต้นทุนค่าเช่าเวลาที่ค่อนข้างสูงและการแพร่ภาพโฆษณาสามารถได้เพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น (ณัฐวรธรณ์ สุขวงศ์ตระกูล, 2555)

ความแตกต่างระหว่างธุรกิจขายตรงกับธุรกิจขายตรงแบบแฟรนไชส์ลูกโซ่

การทำธุรกิจในลักษณะของธุรกิจขายตรงที่มีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ บางครั้งกลุ่มมิชชันนารีพอาศัยช่องทางในการทำธุรกิจขายตรงบ้างหน้าเพื่อทำธุรกิจแบบแฟรนไชส์ลูกโซ่ด้วยวิธีการหลอกลวงด้วยการจ่ายผลตอบแทนที่มากและรวดเร็ว เมื่อธุรกิจดำเนินมาได้สักระยะหนึ่งก็จะมีการปิดธุรกิจลง ทำให้มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก ส่งผลเสียหายต่อเศรษฐกิจ และเข้าข่ายเป็นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน แต่ความแตกต่างของธุรกิจขายตรงกับแฟรนไชส์ลูกโซ่นั้นก็มีส่วนแตกต่างให้สังเกตได้ ซึ่งคนส่วนใหญ่มักจะมองแต่เพียงการนำเสนอรูปแบบธุรกิจ หรือจดจำคำพูดที่คุ้นหูเข้าใจง่ายว่า “ขายตรง” จึงทำให้มีความสับสน และเข้าใจผิดตลอดมา (ญาณินี ไม้ดีนุกูล, 2553)

กล่าวคือ แฟรนไชส์ หมายถึง รูปแบบการดำเนินธุรกรรมที่มุ่งประสงค์เพื่อหารายได้จากการระดมทุนเป็นหลัก โดยแอบอ้างหลักการดำเนินธุรกิจกับธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของธุรกิจอย่างเช่น ธุรกิจขายตรง ธุรกิจซื้อขายหลักทรัพย์ เป็นต้น มีสัญญาในการเข้าร่วมธุรกิจที่จะตอบแทนผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่สูงกว่าเงินลงทุน โดยผู้ประกอบการมักจะอ้างถึงการนำเงินไปลงทุนใน

รูปแบบอื่น ๆ ต่อไป เพื่อแบ่งปันรายได้ให้กับผู้เข้าร่วมธุรกิจอย่างทั่วถึงในระยะแรก หรือเพื่อกระตุ้นให้เกิดการร่วมธุรกิจอย่างต่อเนื่อง และเมื่อถึงจุดอิ่มตัวในช่วงหลังจะไม่สามารถหมุนเวียนเงินตอบแทนให้กับคนที่เข้ามาในตอนต้นได้ก็จะปิดตัวลง (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2550)

ปัจจุบันคนส่วนใหญ่จะแยกไม่ออกระหว่างธุรกิจขายตรงกับธุรกิจแชร์ลูกโซ่ เพราะมีลักษณะใกล้เคียงกันในเรื่องของการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทน แต่วัตถุประสงค์ในการดำเนินธุรกิจมีความแตกต่างกัน เพราะธุรกิจขายตรงวัตถุประสงค์หลักคือการนำเสนอขายสินค้าและบริการ แต่ถ้าเจ้าของธุรกิจใดดำเนินกิจการด้วยการนำระบบเครือข่ายเข้ามาใช้เพื่อการระดมทุนมากกว่าการมุ่งเน้นเรื่องการขายสินค้า เรียกได้ว่ามีเจตนาในการทำธุรกิจแชร์ลูกโซ่

วิธีการสังเกตความแตกต่างของธุรกิจขายตรงกับธุรกิจขายตรงแบบแฝงแชร์ลูกโซ่อาจสรุปได้ ดังนี้

ลักษณะการทำธุรกิจ	ขายตรง	ขายตรงแบบแชร์ลูกโซ่
ค่าธรรมเนียมในการสมัครสมาชิก	ค่าธรรมเนียมในการสมัครสมาชิก เพื่อเริ่มต้นธุรกิจใช้ทุนต่ำ ซึ่งจะรวมค่าสมัครสมาชิกและคู่มือการดำเนินธุรกิจ	ค่าธรรมเนียมในการสมัครสมาชิก ใช้เงินลงทุนสูง โดยมักจะถูกหลอกให้จ่ายค่าฝึกอบรมและให้สั่งซื้อสินค้าเป็นจำนวนมากเกินไป
สินค้า	สินค้านี้มีคุณภาพ มีการรับประกันคุณภาพของสินค้าและความพึงพอใจ มีนโยบายการเปลี่ยนหรือคืนสินค้า	สินค้านี้มีคุณภาพต่ำ ไม่มีนโยบายการรับประกันสินค้า
การจ่ายผลตอบแทน	รายได้ ตำแหน่ง และผลตอบแทนที่ได้มา มาจากยอดขายสินค้า	ได้รับผลตอบแทนที่รวดเร็วและมีจำนวนมาก แต่ไม่สามารถประกอบธุรกิจได้นาน มุ่งเน้นแต่การหาสมาชิก และตำแหน่งสามารถซื้อได้จากเงินที่ลงทุน
วิธีการประกอบธุรกิจ	ขายตรง มีตัวแทนขายตรง หรือผู้จำหน่ายอิสระที่ขายสินค้าเพื่อสร้างรายได้ มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เข้มงวดของบริษัท	เน้นการหาสมาชิกใหม่ ไม่เน้นการขายสินค้าหรือบริการหลังการขาย

กฎหมายควบคุมธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง

ก่อนปี 2545 บทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคได้อย่างเพียงพอในเรื่องของการขายตรงและตลาดแบบตรง ประกอบกับธุรกิจประเภทนี้เป็นลักษณะเครือข่าย (network) ซึ่งหากไม่ควบคุมจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจและกระทบต่อบุคคลหลายฝ่ายอย่างกรณี

แชร์ลูกโซ่ ภาครัฐจึงได้มีการหามาตรการป้องกันโดยการออกกฎหมายมาใช้บังคับกับเรื่องการขายตรงและตลาดแบบตรงโดยเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ที่มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าหรือบริการจากการจำหน่ายโดยวิธีเสนอขายถึงตัวผู้บริโภค เพราะการจัดจำหน่ายโดยวิธีนี้ ผู้บริโภคมีโอกาสเสียเปรียบมากกว่าการเลือกและตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการในตลาดทั่วไปด้วยความประสงค์ของผู้บริโภคเอง และต้องการคุ้มครองผู้เข้าร่วมดำเนินธุรกิจในฐานะผู้จำหน่ายอิสระ ไม่ให้ถูกเอาเปรียบหรือถูกหลอกหลวงให้หลงเชื่อในผลตอบแทนหรือรายได้ที่ล่อใจโดยไร้ความจริงหรือเป็นไปได้ยาก

พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายที่ส่งเสริมและควบคุมการประกอบธุรกิจแบบขายตรงและตลาดแบบตรง ดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรง มีสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับผิดชอบในงานธุรการของคณะกรรมการและมีหน้าที่รับคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง ติดตามสอดส่องพฤติการณ์ในการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงและปฏิบัติงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายยังกำหนดหน้าที่แก่ผู้ที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงให้ต้องปฏิบัติ กำหนดวิธีการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค และมีบทลงโทษทางอาญาสำหรับการฝ่าฝืนกฎหมาย ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดบทนิยามของการขายตรงและตลาดแบบตรงไว้ว่า

“ขายตรง” หมายความว่า การทำตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการนำเสนอขายต่อผู้บริโภคโดยตรง ที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ทำงานของผู้บริโภคหรือของผู้อื่น หรือสถานที่อื่นที่มีใช้สถานที่ประกอบการค้าเป็นปกติธุระ โดยผ่านตัวแทนขายตรงหรือผู้จำหน่ายอิสระชั้นเดียวหรือหลายชั้น แต่ไม่รวมถึงนิติกรรมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ตลาดแบบตรง” หมายความว่า การทำตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการโดยตรงต่อผู้บริโภคซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทางและมุ่งหวังให้ผู้บริโภคแต่ละรายตอบกลับเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงนั้น

โดยในการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการจดทะเบียนการประกอบธุรกิจ และมีข้อห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินกิจการในลักษณะที่เป็นการชักชวนให้บุคคลเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรงหรือในการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง โดยตกลงว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่าย ซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น

ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงต้องดำเนินกิจการให้เป็นไปตามแผนการจ่ายผลตอบแทนของคนที่ได้ยื่นต่อนายทะเบียน โดยแผนการจ่ายผลตอบแทนต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) ต้องไม่กำหนดให้ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงที่ไม่ใช่ลูกจ้างได้รับผลตอบแทนที่เป็นรายได้หลักจากการรับสมัครบุคคลหรือนำผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงที่ไม่ใช่ลูกจ้างอื่นเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรง

(2) ผลตอบแทนที่เป็นรายได้หลักของผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงที่ไม่ใช่ลูกจ้างขึ้นอยู่กับการขายสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภค รวมไปถึงการซื้อเพื่อการใช้หรือบริโภคเอง

(3) ต้องไม่บังคับให้ผู้จำหน่ายอิสระซื้อสินค้า

(4) ต้องไม่ชักจูงให้ผู้จำหน่ายอิสระซื้อสินค้าในปริมาณมากเกินไปอย่างไม่สมเหตุผล

(5) ต้องแสดงวิธีการคิดคำนวณการจ่ายผลตอบแทนที่ตรงต่อความเป็นจริง หรือเป็นไปได้จริงและ
อย่างเปิดเผยชัดเจน

ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าฝึกอบรม
ค่าวัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมการขาย หรือค่าธรรมเนียมอื่น ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการ
ประกอบธุรกิจขายตรงจากผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงที่ไม่ใช่ลูกจ้างในอัตราสูงกว่าที่คณะกรรมการ
ประกาศกำหนด

โดยข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องขายตรงและตลาดแบบตรง สถิติ
การจดทะเบียนธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง มีจำนวนผู้ประกอบการขายตรงที่ได้รับการจดทะเบียน
จำนวน 613 ราย ธุรกิจตลาดแบบตรงจำนวน 216 ราย พบปัญหาข้อร้องเรียนเกี่ยวกับธุรกิจขายตรงเกี่ยวกับ
การถูกชักชวนให้เข้าร่วมธุรกิจขายตรงซึ่งมีลักษณะการระดมทุนหรือลักษณะคล้าย “แชร์ลูกโซ่” ข้อร้องเรียน
เกี่ยวกับการถูกกระตุ้น หรือโน้มน้าวด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้นำเงินมาลงทุนในธุรกิจขายตรง โดยไม่เปิดเผย
ข้อเท็จจริงบางอย่าง เช่น ไม่เปิดเผยว่าเป็นธุรกิจประเภทใด หรือไม่แจ้งให้ทราบว่าจะต้องลงทุนเป็นจำนวนเงิน
เท่าไร หรือบางกรณีโฆษณาหรือประกาศว่าให้ไปร่วมฟังการอบรม สัมมนาโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายซึ่งไม่เป็นความ
จริง ข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการโฆษณาสรรพคุณ คุณประโยชน์ หรือคุณภาพของสินค้าเกินจริง ข้อร้องเรียนเกี่ยวกับ
สินค้าชำรุดบกพร่อง หรือขอคืนสินค้า และข้อร้องเรียนกรณีสมาชิกไม่ได้รับผลตอบแทนตามที่บริษัทกำหนดไว้
ส่วนปัญหาข้อร้องเรียนเกี่ยวกับธุรกิจตลาดแบบตรง ที่มีการสั่งซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ต จะมีประเด็น
ร้องเรียนในเรื่องของการโอนเงินชำระค่าสินค้าแล้ว แต่ไม่ได้รับสินค้า หรือได้รับสินค้าชำรุดบกพร่อง
เสื่อมคุณภาพหรือไม่ได้มาตรฐาน หรือได้รับสินค้าไม่เป็นไปตามที่โฆษณาหรือประกาศ กรณี มีการหลอกลวง
ให้ซื้อสินค้า แต่ไม่มีสินค้าอยู่จริง เป็นเหตุให้ผู้ซื้อต้องสูญเสียเงินเพื่อชำระค่าซื้อสินค้าหรือกรณีการไม่สามารถ
ติดต่อกับผู้ขายตามหมายเลขโทรศัพท์ที่แจ้งได้

ปัญหาที่พบเหล่านี้จำเป็นต้องมาพิจารณาว่าประชาชนหรือผู้บริโภคมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจขายตรง
และตลาดแบบตรงเพียงพอหรือไม่ หรือกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ยังมีความไม่รัดกุมหรือให้ความคุ้มครอง
ผู้บริโภคไม่เพียงพอ นี่จึงเป็นที่มาของการเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545
ให้มีการคุ้มครองผู้บริโภคให้มากขึ้น

ร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. : การแก้ไขเพื่อความคุ้มครองที่ดีขึ้น

ด้วยพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ที่ใช้บังคับอยู่ยังมีช่องว่างของกฎหมาย
จึงสมควรมีการแก้ไขเพื่อให้มีการคุ้มครองกับผู้บริโภคให้มากขึ้น การเสนอแก้ไขกฎหมายขายตรงและตลาดแบบตรง
ในการเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง เพื่อกำหนด
หลักเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น อันจะเป็น
การคุ้มครองผู้บริโภคให้ต้องตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในการซื้อขายสินค้าหรือบริการ และเพื่อให้มีหลักประกัน
ว่าผู้บริโภคจะได้รับความคุ้มครอง หากผู้บริโภคได้รับความเสียหายอันเกิดจากการที่ผู้ประกอบธุรกิจที่ไม่

ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ สมควรกำหนดให้ผู้จดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงต้องเป็น ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด และกำหนดให้ผู้ประกอบ ธุรกิจขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงต้องวางหลักประกันตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งต้องแจ้ง ให้นายทะเบียนทราบเมื่อมีการย้ายสำนักงาน ต้องส่งรายงานเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจต่อนายทะเบียน และให้มีหน้าที่จัดทำเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการ และกำหนดหลักเกณฑ์การโอนกิจการและการเลิก ประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง ตลอดจนกำหนดเหตุเพิกถอนทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรง หรือตลาดแบบตรงให้ชัดเจน และปรับปรุงบทกำหนดโทษให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

สำนักนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติขายตรง และตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ 26 พฤษภาคม 2558 และส่งให้ คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา โดยให้พิจารณาถึงความเชื่อมโยงกับการซื้อขาย สินค้าออนไลน์ด้วยก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป ต่อมาเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2558 คณะกรรมการ ประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. แล้วมีข้อสังเกตว่าเห็นควรเสนอแนะคณะรัฐมนตรีให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและสำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีการ่วมกันพิจารณาทบทวนหลักการร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เนื่องจากร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีการยกร่างมานานแล้ว ประกอบกับสถานการณ์ เปลี่ยนแปลงไป เพื่อมิให้กระทบกับผู้ประกอบการรายย่อย SMEs ผู้ประกอบการ OTOP และผู้ประกอบการ รายย่อยออนไลน์ และให้เกิดความรอบคอบในการใช้บังคับ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2559) วันที่ 4 ตุลาคม 2559 ร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ได้เสนอต่อสภานิติบัญญัติ แห่งชาติเพื่อพิจารณา โดยมีบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. เพิ่มบทนิยามคำว่า “ห้างหุ้นส่วน” และ “บริษัท”

กำหนดบทนิยามคำว่า “ห้างหุ้นส่วน” และ “บริษัท” เพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดให้เฉพาะ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดเท่านั้นที่จะประกอบธุรกิจ ขายตรงได้

2. เพิ่มลักษณะต้องห้ามของคณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรง

กำหนดห้ามทั้งประธานกรรมการและกรรมการในคณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรง ดำรงตำแหน่งหรือเป็นหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือหุ้นเกินจำนวนร้อยละสิบของจำนวนหุ้นทั้งหมดในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทที่ประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงในระยะเวลาหนึ่งปีก่อนดำรงตำแหน่งหรือระหว่างดำรง ตำแหน่งประธานกรรมการหรือกรรมการ เพื่อให้กรรมการในคณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรง มีความเป็นกลางและไม่มีผลประโยชน์ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทอื่น

3. การกำหนดความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคให้ชัดเจน

กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและผู้จำหน่ายอิสระต้องร่วมรับผิดชอบต่อผู้บริโภคในความชำรุดบกพร่องของสินค้าหรือบริการที่ผู้จำหน่ายอิสระขายให้แก่ผู้บริโภคหรือความเสียหายที่ผู้จำหน่ายอิสระได้ก่อขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้จำหน่ายอิสระ เพื่อประกันมิให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงปฏิเสธความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ในกรณีที่ผู้บริโภคซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้จำหน่ายอิสระโดยตรง เนื่องจากตามนิยามของผู้จำหน่ายอิสระหมายถึง บุคคลที่ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและนำสินค้าหรือบริการดังกล่าวไปเสนอขายตรงต่อผู้บริโภค จึงมิได้เป็นตัวแทนของผู้ประกอบธุรกิจขายตรงเหมือนเช่นกรณีตัวแทนขายตรง ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงจึงอาจปฏิเสธความรับผิดชอบในกรณีดังกล่าวได้ จึงจำเป็นต้องกำหนดความรับผิดชอบไว้ให้ชัดเจน

4. การแจ้งย้ายสำนักงานและการส่งรายงานการประกอบธุรกิจ

4.1 กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงต้องแจ้งการย้ายสำนักงานให้นายทะเบียนทราบเป็นหนังสือภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีการย้ายเพื่อให้นายทะเบียนได้ทราบความเคลื่อนไหวในการประกอบธุรกิจและเพื่อให้สอดคล้องกับการเพิ่มเติมเหตุในการเพิกถอนทะเบียนกรณีไม่แจ้งต่อนายทะเบียนเมื่อมีการย้ายสำนักงาน

4.2 กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงต้องส่งรายงานเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจต่อนายทะเบียนตามแบบ หลักเกณฑ์ และระยะเวลาที่คณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงประกาศกำหนด เพื่อให้นายทะเบียนได้ทราบความเคลื่อนไหวในการประกอบธุรกิจและให้สอดคล้องกับการเพิ่มเติมเหตุในการเพิกถอนทะเบียนกรณีไม่รายงานเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจต่อนายทะเบียน

5. การจัดทำและการใช้เอกสารซื้อขายสินค้าหรือบริการ

5.1 กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงมีหน้าที่จัดทำเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการ โดยให้ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงมีหน้าที่ส่งมอบเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการนั้นแก่ผู้บริโภคพร้อมกับสินค้าหรือบริการ เพื่อกำหนดผู้มีหน้าที่ในการจัดทำเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการและกำหนดเวลาในการส่งมอบเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการให้ชัดเจน และโดยที่การประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงไม่มีผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงจึงกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงมีหน้าที่จัดทำและส่งมอบเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้บริโภค

5.2 กำหนดให้การซื้อขายสินค้าหรือบริการใดที่ผู้ประกอบธุรกิจขายตรง ผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรง หรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งมอบเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภค การซื้อขายสินค้าหรือบริการนั้นไม่มีผลผูกพันผู้บริโภค เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในเรื่องนี้ ที่กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงมีหน้าที่ในการจัดทำเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการ และให้ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงมีหน้าที่ส่งมอบเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการนั้น

6. แก้ไขคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้จดทะเบียนประกอบธุรกิจขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง

ปรับปรุงแก้ไขคุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง แยกต่างหากจากกันเพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละประเภทธุรกิจ เนื่องจากลักษณะของการประกอบธุรกิจทั้งสองประเภทธุรกิจมีความแตกต่างกัน เป็นดังนี้

(1) คุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจขายตรง

เนื่องจากการประกอบธุรกิจขายตรงอาจมีการดำเนินการชักชวนบุคคลเข้าร่วมเป็นเครือข่าย โดยตกลงจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนในลักษณะแชร์ลูกโซ่อันส่งผลกระทบต่อและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนเป็นจำนวนมาก จึงสมควรกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจขายตรงให้เข้มงวดขึ้น กว่ากฎหมายปัจจุบันที่เปิดโอกาสให้บุคคลใดก็สามารถประกอบธุรกิจขายตรงได้ โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1) กำหนดให้เฉพาะแต่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดเท่านั้นที่สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงได้เพื่อให้ได้ผู้ประกอบธุรกิจที่มีความมั่นคงและน่าเชื่อถืออันจะเป็นการป้องกันปัญหาแชร์ลูกโซ่อีกทางหนึ่ง

2) กำหนดให้ห้างหุ้นส่วนและบริษัทที่ยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงจะต้องไม่เคยถูกเพิกถอนทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงภายในห้าปีก่อนวันยื่นคำขอจดทะเบียน เพื่อมิให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงที่เคยกระทำความผิดจนถูกเพิกถอนทะเบียนกลับเข้ามาประกอบธุรกิจได้ภายในระยะเวลาอันสั้น

3) กำหนดให้ห้างหุ้นส่วนต้องมีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่าห้าล้านบาทหรือเป็นบริษัทที่มีทุนจดทะเบียนและชำระแล้วไม่ต่ำกว่าห้าล้านบาท ทั้งนี้ เพื่อเป็นการประกันความมั่นคงของผู้ประกอบธุรกิจขายตรงให้แก่ผู้บริโภค ผู้จำหน่ายอิสระ และตัวแทนขายตรง

4) กำหนดลักษณะต้องห้ามของหุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคล ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ประกอบธุรกิจขายตรง โดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ไม่เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทอื่นที่จดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง และไม่เคยเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทที่เคยถูกเพิกถอนทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงภายในห้าปีก่อนวันยื่นคำขอจดทะเบียน ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันความโปร่งใสในการดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและเพื่อมิให้ผู้ที่เคยกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 กลับเข้ามามีอำนาจจัดการในบริษัทที่ประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงได้ภายในระยะเวลาอันสั้น

(2) คุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง

เนื่องจากรูปแบบของธุรกิจตลาดแบบตรงเป็นการขายผ่านสื่อ ความเสี่ยงของผู้บริโภคคือการไม่ได้รับสินค้า สินค้าชำรุดบกพร่อง หรือสินค้าไม่เป็นไปตามที่โฆษณาไว้ ซึ่งที่ผ่านมามีปริมาณคดีและความเสียหายที่เกิดขึ้นมีไม่มาก และไม่มีโอกาสกลายเป็นแชร์ลูกโซ่ในลักษณะเดียวกับธุรกิจขายตรงที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง ดังนั้น จึงสมควรเปิดกว้างให้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงได้ โดยผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงในกรณีที่นิติบุคคลธรรมดาต้องไม่เคยถูกเพิกถอนทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง ในระยะเวลาห้าปีก่อนวันยื่นคำขอจดทะเบียนและต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย สำหรับในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงเป็นนิติบุคคลต้องไม่เคยถูกเพิกถอนทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงในระยะเวลาห้าปีก่อนวันยื่นคำขอจดทะเบียน และต้องมีหุ้นส่วนผู้จัดการกรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลซึ่งไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย

7. กำหนดการวางหลักประกันและหลักเกณฑ์ในการจ่ายหลักประกันเพื่อชดเชยความเสียหายแก่ผู้บริโภค

7.1 กำหนดให้ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนต้องวางหลักประกันเพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ตามวงเงินที่กำหนดในกฎกระทรวง เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่อาจได้รับความเสียหายจากผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง ซึ่งกฎกระทรวงดังกล่าวจะกำหนดวงเงินและรายละเอียดให้แตกต่างกันโดยคำนึงถึงขนาดหรือประเภทของการประกอบธุรกิจก็ได้ เพื่อให้ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับประเภทและขนาดของการประกอบธุรกิจ โดยหลักประกันตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ เงินสด หนังสือค้ำประกันของธนาคาร หรือพันธบัตรรัฐบาลไทยหรือพันธบัตรรัฐวิสาหกิจตามที่คณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงประกาศกำหนด

7.2 กำหนดให้นายทะเบียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเปิดบัญชีเงินฝากประเภทออมทรัพย์สำหรับหลักประกันที่วางเป็นเงินสดแยกเป็นแต่ละบัญชีเพื่อประโยชน์ของผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงแต่ละราย รวมทั้งการเบิกจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากดังกล่าวตามระเบียบที่คณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงกำหนด ส่วนดอกผลจากเงินฝากนั้นให้ตกเป็นของผู้ประกอบธุรกิจขายตรง หรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงที่วางหลักประกัน เพื่อให้การจัดการดูแลเงินหลักประกันและการคิดดอกเบี้ยเงินฝากจากหลักประกันของผู้ประกอบธุรกิจแต่ละรายเป็นไปอย่างโปร่งใส

7.3 กำหนดให้การจ่ายหลักประกันตามพระราชบัญญัตินี้จะต้องเป็นไปเพื่อชดเชยให้แก่ผู้บริโภคในความเสียหายใด ๆ ที่ได้รับจากการที่ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงไม่ปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการหรือตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 หรือจากการที่ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงถูกเพิกถอนทะเบียนเท่านั้น โดยกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนในการสอบหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยเกี่ยวกับความเสียหายของผู้บริโภคดังกล่าว รวมทั้งการส่งจ่ายเงินจากหลักประกันเพื่อชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคและสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจ

ขายตรงหรือผู้ประกอบการจตลาดแบบตรงวางหลักประกันเพิ่มหากหลักประกันลดลงด้วย เพื่อให้การจ่ายหลักประกันมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและให้ผู้บริโภคได้รับชดใช้ค่าเสียหายอย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องรอกกระบวนการทางศาลอันจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ได้กำหนดให้หลักประกันที่ผู้ประกอบการขายตรงหรือผู้ประกอบการจตลาดแบบตรงนำมาวางไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี เพื่อมิให้เจ้าหน้าที่อื่นของผู้ประกอบการขายตรงหรือตลาดแบบตรง แม้เป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาที่ไม่สามารถมาขอรับชำระหนี้จากหลักประกันนี้ได้ อันจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น โดยในกรณีที่ผู้ประกอบการขายตรงหรือผู้ประกอบการจตลาดแบบตรงโอนกิจการหรือเลิกประกอบธุรกิจจะขอรับคืนหลักประกันพร้อมทั้งดอกผลได้ต่อเมื่อได้แสดงหลักฐานว่าได้ชำระหนี้ที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 เสร็จสิ้นแล้ว และในกรณีที่ผู้ประกอบการขายตรงหรือผู้ประกอบการจตลาดแบบตรงไม่มารับหลักประกันและดอกผลคืนภายในห้าปีนับแต่วันที่โอนกิจการหรือวันที่เลิกประกอบธุรกิจ ให้หลักประกันและดอกผลนั้นตกเป็นของแผ่นดิน เพื่อรองรับในกรณีที่ไม่มีผู้มารับหลักประกันและดอกผล

8. การยื่นคำขอจดทะเบียน

แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาค่าจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง โดยกำหนดเพิ่มเติมให้นายทะเบียนพิจารณาและตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ยื่นคำขอให้เป็นไปตามที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยร่างพระราชบัญญัตินี้ และให้นายทะเบียนแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ยื่นคำขอนำหลักประกันมาวางต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง โดยกำหนดแยกผลการพิจารณาเป็นสองกรณี คือ กรณีที่การยื่นคำขอนั้นถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน ส่วนกรณีที่การยื่นคำขอนั้นยังไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ให้นายทะเบียนสั่งให้แก้ไข และหากเป็นเรื่องการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ให้นายทะเบียนมีคำสั่งไม่รับจดทะเบียน เนื่องจากเป็นเหตุที่ไม่สามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงได้

9. การโอนกิจการหรือเลิกประกอบธุรกิจ

9.1 กำหนดให้ผู้ประกอบการขายตรงหรือผู้ประกอบการจตลาดแบบตรง ซึ่งประสงค์จะโอนกิจการ ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียน เพื่อให้ให้นายทะเบียนได้ตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้รับโอนตลอดจนหลักประกันเช่นเดียวกับการขอจดทะเบียนเมื่อเริ่มประกอบกิจการ โดยผู้ประกอบการขายตรงหรือผู้ประกอบการจตลาดแบบตรงต้องประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งคราว และส่งไปรษณีย์ตอบรับหรือส่งข้อมูลทางการสื่อสารอื่นใดให้ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าหรือบริการซึ่งยังอยู่ในระยะเวลาการรับประกันทราบถึงการโอนกิจการและห้ามเสนอขายหรือโฆษณาสินค้าหรือบริการหรือทำสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการกับผู้บริโภคนับแต่วันยื่นคำขอโอนกิจการ นอกจากนี้ ผู้รับโอนจะต้องรับไปทั้งสิ้นสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบการขายตรงหรือผู้ประกอบการจตลาดแบบตรงที่มีต่อผู้บริโภคด้วย

9.2 กำหนดให้ผู้ประกอบการขายตรงหรือผู้ประกอบการจตลาดแบบตรง ซึ่งประสงค์จะเลิกประกอบธุรกิจ ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียน เพื่อให้ให้นายทะเบียนได้มีโอกาสพิจารณาความเหมาะสมก่อนว่าสมควรที่จะให้ผู้ประกอบการนั้นเลิกประกอบธุรกิจหรือไม่ โดยในการขอเลิกประกอบธุรกิจ ผู้ประกอบการ

จะต้องประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งคราวและส่งไปรษณีย์ตอบรับหรือส่งข้อมูลทางการสื่อสารอื่นใดให้ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าหรือบริการซึ่งยังอยู่ในระยะเวลาการรับประกันทราบถึงการเลิกประกอบธุรกิจ และต้องดำเนินการเกี่ยวกับการที่ผู้บริโภคใช้สิทธิเลิกสัญญาที่ทำขึ้นก่อนขอเลิกประกอบธุรกิจ และยังมีผลผูกพันอยู่ให้แล้วเสร็จก่อน รวมทั้งต้องจัดให้มีบุคคลอื่นเข้ามาเป็นผู้รับซ่อมแซมสินค้าหรือให้บริการอื่นใดเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่ยังอยู่ในระยะประกันแทนผู้ประกอบการด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคในการเลิกสัญญาและคืนสินค้าตามบทบัญญัติดังกล่าวและเพื่อให้การเลิกประกอบธุรกิจไม่กระทบสิทธิของผู้บริโภคตามสัญญารับประกันที่ทำไว้กับผู้ประกอบธุรกิจ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดห้ามผู้ประกอบการเสนอขายหรือโฆษณาสินค้าหรือบริการหรือทำสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการกับผู้บริโภคนับแต่วันยื่นคำขอเลิกประกอบธุรกิจ เพื่อมิให้ผู้ประกอบธุรกิจไปทำสัญญากับผู้บริโภครายใหม่ที่ไม่ทราบถึงการเลิกประกอบธุรกิจ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคนั้นได้ในภายหลัง รวมทั้งกำหนดให้การเลิกประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงไม่เป็นเหตุให้ผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวพ้นจากความรับผิด เพื่อให้มีบทบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคภายหลังมีการเลิกประกอบกิจการที่ชัดเจน

10. การเพิกถอนทะเบียน

กำหนดเหตุและขั้นตอนในการเพิกถอนทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงให้ชัดเจน เพื่อให้นายทะเบียนมีหลักเกณฑ์การใช้อำนาจในการเพิกถอนทะเบียน โดยแบ่งเหตุในการเพิกถอนทะเบียนเป็นสองกรณี ดังนี้

10.1 กรณีการกระทำผิดที่ไม่ร้ายแรง ให้นายทะเบียนแจ้งเตือนเป็นหนังสือให้ผู้ประกอบธุรกิจแก้ไขหรือปรับปรุงให้ถูกต้องเสียก่อน หากผู้ประกอบการไม่แก้ไขภายในกำหนดเวลานายทะเบียนจึงจะสั่งเพิกถอนทะเบียนได้ ได้แก่ กรณีที่ไม่รับผิดชอบร่วมกับผู้จำหน่ายอิสระต่อผู้บริโภค กรณีที่ไม่แจ้งต่อนายทะเบียนเมื่อมีการย้ายสำนักงาน และกรณีที่ไม่รายงานเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจต่อนายทะเบียน

10.2 กรณีการกระทำผิดร้ายแรง ให้นายทะเบียนสั่งเพิกถอนทะเบียนได้ทันที ได้แก่ กรณีที่ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการจ่ายผลตอบแทนตามที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน กรณีที่ไม่ใช้ข้อความในการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม กรณีที่ไม่วางหลักประกันเพิ่มให้ครบถ้วนภายในสามเดือนนับแต่วันครบกำหนดเวลา และกรณีที่หุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคล ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิด

ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ประกอบการขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงเป็นนิติบุคคลเดียวกัน ให้นายทะเบียนสั่งเพิกถอนทั้งทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงเนื่องจากไม่สมควรให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบการตลาดแบบตรงที่ถูกเพิกถอนทะเบียนการประกอบธุรกิจใดแล้วสามารถไปประกอบธุรกิจอีกอันหนึ่งได้

11. การอุทธรณ์

เพิ่มเติมเหตุในการอุทธรณ์เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งของนายทะเบียน ได้แก่ คำสั่งไม่รับจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง คำสั่งให้วางหลักประกันเพิ่ม และคำสั่ง

เพิกถอนทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบ ซึ่งคำสั่งเหล่านี้ของนายทะเบียน เป็นเหตุให้อุทธรณ์ได้

12. บทกำหนดโทษ

12.1 กำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนที่เรียกบุคคลมาให้คำชี้แจงหรือส่งเอกสารและหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาหรือตรวจสอบ เนื่องจากคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 5) เห็นว่า คำสั่งของนายทะเบียนดังกล่าวมีลักษณะเดียวกับคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือคำสั่งของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ ประกอบกับเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ทั้งในฐานะนายทะเบียนและในฐานะกรรมการในคณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรง จึงควรกำหนดโทษในกรณีดังกล่าวไว้เช่นกัน เพื่อมิให้เกิดความลักลั่น

12.2 กำหนดโทษทางอาญาสำหรับการฝ่าฝืนการประกอบธุรกิจขายตรง และการฝ่าฝืนการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงแยกออกจากกัน เนื่องจากลักษณะของการประกอบธุรกิจทั้งสองประเภทมีความแตกต่างกัน โดยการประกอบธุรกิจขายตรงหากมีความเสียหายเกิดขึ้น จะมีผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างและรุนแรงกว่า จึงควรกำหนดโทษให้สูงกว่าการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง และโดยที่ความผิดฐานประกอบธุรกิจขายตรงโดยไม่จดทะเบียนมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ ซึ่งกฎหมายปัจจุบันบัญญัติให้สามารถเปรียบเทียบได้จึงไม่เหมาะสมหากจะเพิ่มโทษจำคุกให้มากกว่าหนึ่งปี แต่สามารถเปรียบเทียบได้หรือหากจะเพิ่มเฉพาะโทษปรับก็จะไม่ได้สัดส่วนกับโทษจำคุก ดังนั้น จึงเห็นควรเพิ่มอัตราโทษปรับรายวันเป็นปรับอีกวันละไม่เกินสองหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ ส่วนบทกำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืนการประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงโดยไม่จดทะเบียน ให้คงอัตราโทษไว้ตามกฎหมายปัจจุบัน

12.3 กำหนดโทษทางอาญาสำหรับการฝ่าฝืนบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านโฆษณาตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งให้นำมาใช้บังคับกับการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง เนื่องจากคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 5) เห็นว่า การสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการโดยฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อร้ายแรงในระดับเดียวกับการใช้ข้อความในการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการที่ไม่เป็นไปตามที่กฎกระทรวงกำหนด

12.4 กำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงที่ไม่จัดทำเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการ หรือผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงที่ไม่ส่งมอบเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการ หรือส่งมอบเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมที่กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงมีหน้าที่จัดทำเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการ โดยให้ผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรง หรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงมีหน้าที่ส่งมอบเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการนั้นแก่ผู้บริโภคพร้อมกับสินค้าหรือบริการ และกำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ประกอบธุรกิจ

ขายตรงหรือผู้ประกอบการตลาดแบบตรงที่จัดทำเอกสารซื้อขายสินค้าหรือบริการที่มีข้อความอันเป็นเท็จด้วย เพื่อให้มีบทกำหนดโทษครอบคลุมลักษณะการกระทำทั้งหมดที่มีขอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการ

12.5 กำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ประกอบการขายตรงหรือผู้ประกอบการตลาดแบบตรงที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับการโอนกิจการ หรือการเลิกประกอบธุรกิจ

12.6 กำหนดให้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคลถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น เกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการหรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของหุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 12/2555

วันที่ 1 มีนาคม 2560 คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ได้เสนอรายงานการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่พิจารณาเสร็จสิ้นแล้วให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาต่อไป โดยในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติครั้งที่ 17/2560 วันพฤหัสบดีที่ 16 มีนาคม 2560 ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วลงมติเห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมาย โดยผลการพิจารณาได้มีการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เสนอในวาระที่หนึ่ง สรุปสาระสำคัญในประเด็นหลัก ๆ ได้ดังนี้

1. เพิ่มการแก้ไขบทนิยามคำว่า “ตลาดแบบตรง”

ให้ยกเลิกความในบทนิยามคำว่า “ตลาดแบบตรง” ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ตลาดแบบตรง” หมายความว่า การทำตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการโดยตรงต่อผู้บริโภคซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทางและมุ่งหวังให้ผู้บริโภคแต่ละรายตอบกลับเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบการตลาดแบบตรงนั้น ส่วนการซื้อขายสินค้าหรือบริการโดยวิธีการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ถือว่าเป็นตลาดแบบตรง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

2. แก้ไขจำนวนทุนจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนที่ยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง

“ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงต้องไม่เคยถูกเพิกถอนทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง ในระยะเวลาห้าปีก่อนวันยื่นคำขอจดทะเบียน และต้องมีคุณสมบัติดังนี้

(1) เป็นห้างหุ้นส่วนที่มีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่าห้าล้านบาท หรือเป็นบริษัทที่มีทุนจดทะเบียนและชำระแล้วไม่ต่ำกว่าห้าล้านบาท

..... ฯลฯ.....”

3. กำหนดให้มีการทบทวนวงเงินการวางหลักประกันทุก ๆ 3 ปี

“ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง ต้องวางหลักประกันต่อ นายทะเบียนเพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ กำหนดในกฎกระทรวง

กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดวงเงินและรายละเอียดให้แตกต่างกันโดยคำนึงถึงขนาด หรือประเภทของการประกอบธุรกิจก็ได้ และให้มีการทบทวนวงเงินของหลักประกันทุกสามปี

..... ฯลฯ.....”

4. เพิ่มเติมบทเฉพาะกาล

“ประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ที่ใช้บังคับอยู่ในวัน ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติ ขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

การดำเนินการออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการให้แล้ว เสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รัฐมนตรีรายงาน เหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีทราบ”

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การทำธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงในประเทศไทยนั้น ต้องยอมรับว่าผู้บริโภค ในสังคมไทยส่วนใหญ่ยังคงไม่ค่อยเปิดใจยอมรับธุรกิจประเภทขายตรงมากเท่าไรนัก สาเหตุส่วนหนึ่งเป็น เพราะผู้บริโภคยังคงกลัวการถูกหลอกลวงจากการทำธุรกิจขายตรงแบบแอบแฝงแชร์ลูกโซ่ ทั้งนี้ เนื่องมาจาก ผู้ประกอบการบางรายได้นำแผนการตลาดแบบขายตรงไปใช้บิดเบือน หลอกลวง หรือทำให้กลายเป็นธุรกิจที่ ผิดกฎหมายในลักษณะของแชร์ลูกโซ่ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายกับประชาชนจำนวนมากและเกิดเป็นข่าวอยู่ บ่อยครั้ง แต่ถ้ามองด้านของการดำเนินธุรกิจและการทำการตลาดนั้น ธุรกิจขายตรงยังคงมีผู้ประกอบการทั้ง ชาวไทยและต่างชาติสนใจเข้ามาทำธุรกิจขายสินค้าโดยใช้แผนการตลาดแบบขายตรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยอาจเล็งเห็นว่าตลาดในประเทศไทยยังคงมีช่องว่างให้เติบโตได้อีก ซึ่งถ้าดูเม็ดเงินที่สะพัดในธุรกิจนี้ ในแต่ละปีก็อยู่ในหลักหลายหมื่นล้านบาท การทำการตลาดแบบเข้าถึงตัวผู้บริโภคโดยตรงย่อมเป็นช่องทางที่ ได้เปรียบ แต่ปัญหาที่ผู้บริโภคไม่มั่นใจ คือ มีการโน้มน้าวและชักชวนให้เข้าร่วมธุรกิจขายตรงด้วยกลยุทธ์ ต่าง ๆ เพื่อหวังให้บุคคลเข้าร่วมธุรกิจโดยใช้แผนการตลาดเป็นสิ่งล่อใจ และมีการบิดเบือนแผนการตลาดให้ แตกต่างไปจากแผนที่มีการจดทะเบียนไว้กับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

ลักษณะของธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงที่ใช้ระบบการจำหน่ายสินค้าหรือบริการด้วยวิธีการ เสนอขายสินค้าหรือบริการต่อผู้บริโภคโดยตรง ณ ที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ทำงานของผู้บริโภค หรือสถานที่อื่น ที่มีใช้สถานที่ประกอบการค้าเป็นปกติธุระ การเสนอขายกระทำโดยผ่านตัวแทนที่ไม่ใช่ลูกจ้างที่เรียกว่า

ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรง ผลตอบแทนที่เป็นรายได้หลักของผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรง ขึ้นอยู่กับการขายสินค้าหรือให้บริการแก่ผู้บริโภค เป็นการขายโดยอาศัยการนำเสนอของผู้ขายด้วยวิธีที่ประชิดถึงตัวผู้บริโภค ไม่อาศัยช่องทางโฆษณาประชาสัมพันธ์ หรือการกระจายสินค้าโดยวางจำหน่ายผ่านผู้ค้าส่งค้าปลีกแบบดั้งเดิม ด้วยวิธีการขายสินค้าแบบนี้ ผู้บริโภคควรมีสิทธิได้รับการคุ้มครองที่มากกว่าการเดินเลือกซื้อสินค้าหรือบริการด้วยตนเอง

พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 จึงถือเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่จะช่วยให้ทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภคเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ในขณะเดียวกันก็จะเป็นเครื่องมือในการที่จะส่งเสริมให้ธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องจากการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมการทำธุรกิจ อันจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในการที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับธุรกิจประเภทนี้ ส่งผลให้ธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงเป็นทางเลือกในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เมื่อกฎหมายขายตรงและตลาดแบบตรงที่ใช้บังคับอยู่เกิดช่องว่างของกฎหมายหรือยังให้ความคุ้มครองผู้บริโภคไม่เพียงพอ การเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายให้มีความชัดเจนและรัดกุมยิ่งขึ้นจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจซึ่งแก้ปัญหาและการบังคับใช้ที่ดีขึ้น ร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติและลงมติเห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมายในปี 2560 นี้ การแก้ไขให้มีการกำหนดให้ผู้จดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงต้องเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงต้องวางหลักประกันตามกฎหมาย ต้องแจ้งให้นายทะเบียนทราบเมื่อมีการย้ายสำนักงาน ต้องส่งรายงานเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจต่อนายทะเบียนและให้มีหน้าที่จัดทำเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการ กำหนดหลักเกณฑ์การโอนกิจการและการเลิกประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง กำหนดเหตุเพิกถอนทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงให้ชัดเจน รวมถึงการปรับปรุงบทกำหนดโทษให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งการแก้ไขเหล่านี้ จะทำให้เกิดประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมาย มีหลักเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงที่มีความชัดเจนเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันยิ่งขึ้น ป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงปฏิเสธความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค รวมถึงการประกันความโปร่งใสในการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงอันจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคมิให้ต้องตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในการซื้อสินค้าหรือบริการ และนำไปสู่การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ดีขึ้นและมากยิ่งขึ้นต่อไป

จัดทำโดย

นางสาววันวิภา สุขสวัสดิ์

นิติกรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ

โทร. 0 2244 2071, 0 2244 2065

โทรสาร 0 2244 2058

บรรณานุกรม

- “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่ 12/2555 เรื่อง พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 มาตรา 54 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 39 วรรคสอง มาตรา 40 (5) ประกอบ มาตรา 30 หรือไม่” (10 ตุลาคม 2555). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 129 ตอนที่ 97 ก, หน้า 99.
- “พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550” (5 กุมภาพันธ์ 2550). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 124 ตอนที่ 9 ก, น. 1.
- “พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545” (30 เมษายน 2545). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 119 ตอนที่ 40 ก, น. 1.
- ศูนย์รวมข้อมูลธุรกิจแฟรนไชส์ และ เอส เอ็ม อี. (6 สิงหาคม 2557). กฎหมายขายตรง. สืบค้น 22 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <http://www.smesreport.com/column.php?id=002314>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2550) ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ : มหันตภัยเศรษฐกิจไทย. สืบค้น 7 มีนาคม 2560 จาก <http://pcoc.moc.go.th/pcocsys/uploadfile/54/doc/%E0%B8%98%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B9%81%E0%B8%8A%E0%B8%A3%E0%B9%8C%E0%B8%A5%E0%B8%B9%E0%B8%81%E0%B9%82%E0%B8%8B%E0%B9%88.doc>
- สมาคมการขายตรงไทย. (2552). ประวัติความเป็นมาของธุรกิจขายตรง. สืบค้น 1 มีนาคม 2560 จาก <http://www.tdsa.org/content/71/1/>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2559). บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- _____. (2559). บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. (2553). สถิติการจดทะเบียนธุรกิจขายตรง. สืบค้น 7 มีนาคม 2560 จาก http://www.ocpb.go.th/ewt_news.php?nid=779
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2559). เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สืบค้น 7 มีนาคม 2560 จาก <http://www.senate.go.th/document/approve/593.pdf>
- สุวิทย์ วิจิตรโสภณ. (2556). การขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ตเป็นธุรกิจตลาดแบบตรงที่ต้องจดทะเบียนต่อ สคบ.. สืบค้น 19 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <http://www.tdsa.org/content/485/1/>
- _____. (2556). การขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ตเป็นธุรกิจตลาดแบบตรงที่ต้องจดทะเบียนต่อ สคบ. (2) สืบค้น 19 กุมภาพันธ์ 2560 จาก <http://www.tdsa.org/content/485/1/>
- _____. (2560). สิ่งที่ผู้บริโภคควรรู้และนักการขายตรงพึงตระหนักในธุรกิจขายตรง. สืบค้น 6 มีนาคม 2560 จาก <http://www.ocpb.go.th/download/pdf/a10.pdf>